

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ УЧНІВ 11-Х КЛАСІВ ФІЛОЛОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Канащ О.І.

*Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького*

м. Мелітополь

e-mail: kanasho94@gmail.com

Інтенсивне впровадження інформаційних технологій у систему освіти обумовило безупинне вдосконалення технологій навчання, що спонукає до перегляду підходів щодо організації самостійної роботи учнів, зокрема їх профільної підготовки з української мови та літератури. Основою організації такої підготовки є доступність до електронних підручників і педагогічних програмних засобів з використанням інформаційних технологій (ІТ). Істотним компонентом такого навчання повинні бути створені організаційно-педагогічні умови, що мають організувати самостійну навчальну діяльність учня.

Самостійна підготовка учнів з української мови та літератури з використанням інформаційних технологій, зокрема, комп'ютерно-орієнтованої системи навчання (КОСН) також вимагає й удосконалення змісту завдань дисципліни.

Сьогодні загальноосвітні навчальні заклади, мають застосовувати передові й ефективні освітні технології, в першу чергу, для активного використання комп'ютерних Інтернет-технологій, як основного сховища знань, що може бути використано учнями. Поява таких інформаційних ресурсів відкрили великі можливості для удосконалення організації самостійної роботи учнів старших класів з підготовки до будь-якої форми навчання, зокрема профільного. Така тенденція орієнтує освітній процес на гуманістичні цінності, розкриття учнівського потенціалу, зумовлює приведення системи підготовки учня у відповідність до міжнародних освітніх стандартів.

Йдеться про прискорення переходу від екстенсивних факторів навчання до інтенсивних, про дослідження проблеми, що стосується

організаційно-педагогічних засад планування, коригування, визначення змісту, в нашому випадку навчальної діяльності за умов використання інформаційних технологій [8].

Отже, на даний час існує суперечність між задекларованим розумінням необхідності застосування інформаційних технологій, зокрема КОСН, у загальноосвітній школи та реальним втіленням цієї необхідності в практичну дійсність, що й зумовило вибір теми нашого дослідження «Організація профільного навчання у старших класах загальноосвітньої школи з використанням інформаційних технологій».

На підставі проведеного аналізу літератури з організації самостійної роботи тих, хто навчається за використання інформаційних технологій таких авторів, як М.І. Жалдак, Н.В. Морзе, Є.С. Полат, З.І. Слєпкань, та підсумку визначених ними сутнісних характеристик і понятійного апарату навчання з використанням інформаційних технологій (ІТ) ми відзначили, таке навчання, як компонент у системі освіти, є самостійною формою організації навчального процесу і побудоване на основі інноваційних технологій та класичних принципів педагогічної науки.

Також вважаємо, що важливого значення набули доробки, в яких вчені розглядають основи теорії організації самостійної діяльності тих, хто навчається (Ю.К. Бабанський, В.П. Беспалько, І.І. Ільєсов, В.А. Козаков та ін.). В них аналізуються такі поняття, як організація, спрямованість, самостійна, навчальна та пізнавальна діяльність, які можна залучити до структури організації профільного навчання філологічного спрямування учнів 11-х класів з використанням ІТ.

Отже, організаційно-педагогічні засади профільного навчання учнів 11-х класів з української мови та літератури за ІТ будемо розглядати як особливий вид діяльності школярів, де вони самостійно використовують програмні засоби інформаційного змісту за умов програмованого педагогічного супроводу.

Профільне навчання - це вид диференційованого навчання, який передбачає врахування освітніх потреб, нахилів та здібностей учнів і створення умов для навчання старшокласників відповідно до їхнього професійного самовизначення, що забезпечується за рахунок змін у цілях, змісті та структурі організації навчання [6, с.8-9].

Профільне навчання повинне забезпечувати загальноосвітню підготовку учнів, глибоку їх допрофесійну готовність із формуванням стійкої орієнтації на продовження навчання. Професійну ж підготовку отримує невелика кількість випускників шкіл, які навчаються за окремими спеціальностями у міжшкільному навчально-виробничому комбінаті, професійному ліцеї чи окремих профільних школах.

Використання інформаційних технологій (IT) у рамках профільного навчання стимулюють потребу в створенні нових програмно-методичних комплексів спрямованих на якісне підвищення ефективності занять. Тому, для успішного і цілеспрямованого використання у професійній підготовці засобів інформаційних технологій, вчителі повинні знати загальний опис принципів функціонування та дидактичні можливості програмно прикладних засобів, а потім, виходячи зі свого досвіду і рекомендацій, «вбудовувати» їх у навчальний процес [5].

Інтеграція навчання з використанням КОСН і очного навчання має перспективу широкого використання за індивідуальними програмами, що використовуються у профільних школах з поглибленим вивченням окремих дисциплін, особливо у старших класах. Вочевидь, що класно-урочна система не дає учневі шансів поглиблення у навчальний матеріал, більше серйозного дослідження проблеми, самостійного пошуку інформації для вирішення проблеми, розміркування з приводу одержаної інформації, тобто головної мети сучасної освіти – формування вміння працювати з інформацією [3, 85].

В процесі роботи з науково-методичною літературою [1] та виданнями, що стосуються моделей профільного навчання, зокрема, викладання мови та літератури, цікавим є досвід болгарського філолога Т. Ангелової. Вона поділяє моделі Інтернет-навчання на моделі з обмеженою інтерактивністю та з підсиленою інтерактивністю (Таблиця 1).

Перехід до широкого використання сучасних інформаційних і телекомунікаційних технологій вимагає розробки спеціальних навчально-методичних матеріалів, орієнтованих на самостійну роботу, зокрема, для додаткових занять та репетиторства. Отже, головним завданням нашого дослідження є створення відповідного змістовного

компоненту, що має бути доставленим учневі на його робочий комп'ютер в школі або вдома.

Таблиця 1

Моделі з обмеженою інтерактивністю та з підсиленою
інтерактивністю (за Т. Ангеловою)

Компоненти моделі навчання	Модель з обмеженою інтерактивністю	Модель з підсиленою інтерактивністю
Роль учителя	Одне джерело інформації з підручника з правильного та доцільного слововживання; увага зосереджується на мовленні. Вчитель виступає експертом.	Джерелами інформації є Інтернет, паперові та інші ресурси орієнтовані на учня. Вчитель виступає консультантом, має допомагати і стимулювати інтерес учнів до вивчення мови.
Роль учня	Від учня очікується засвоєння книжної норми, незалежно від того, чи є бажання удосконалювати мову надалі. Пасивне сприйняття та їх репродукція за підручниками.	Учень – ініціатор мовної діяльності, активний учасник дискусії, вміє відстоювати думку та знаходити способи подолання труднощів у спілкуванні.
Діяльність викладання та навчання	Пасивні методи навчання. Бракує відповідальності за якість навчання. Вчитель сам пропонує відповіді на певні питання, які учні беззаперечно приймають як вірні. Навчальні цілі не враховують інтереси учнів.	Активні методи навчання. Учень має мотивацію до навчання, зацікавлений у якості та результаті навчання. Надається більше уваги у групі, цінується вміння учнів задавати логічні доцільні питання та отримання лінгвістичної інформації.
Навчальний зміст	Навчальний зміст не підлягає обговоренню з боку учня, чітко відповідає змісту Державної програми.	Учень може обговорювати з вчителем, які знання та вміння має отримати у межах програмного змісту, як буде проходити навчання.
Контроль та оцінювання	Вчитель визначає критерії оцінювання, і являється останньою інстанцією з виставлення балів за досягнення, які не можуть обговорюватись з учнями.	Вчителі й учні обговорюють критерії й процедури оцінювання знань.

Технологія створення КОСН, як джерела та сховища знань вже десятиліття застосовується на практиці як за кордоном, так і в Україні. За цей час фахівцями, зокрема і педагогами, було створено досить багато програмних середовищ, що дозволяють підтримувати процес самостійної підготовки тих, хто навчається.

Література

1. Ангелова Т. Новите образователни технологии, Интернет и обучението по български език. (25.08.2004). – Режим доступу: <http://linternet.bg/publish/tangelova/novite.htm> (28 травня 2007)
2. Осадчий В.В. Використання системи дистанційного навчання Moodle у вищих навчальних закладах. Навчально-методичний посібник / В.В. Осадчий, Мелітополь: РВЦ МДПУ, 2010. – 127 с.
3. Полат Е.С. Теория и практика дистанционного обучения: учеб. пособие / Е.С. Полат; под ред. Е.С. Полат. – М.: Изд. Центр “Академия”, 2004. – 416 с.
4. Прокоф'єв Є.Г. Організаційно-педагогічні засади загальнопедагогічної підготовки майбутніх учителів в умовах дистанційного навчання: Дис. ... канд. пед. наук. Київ 2011. - 205 с.
5. Кизенко В.І., Орищак Л.Л., Чернега В.Г. Курси за вибором у структурі профільного навчання // Профільне навчання: теорія і практика/ За ред. канд. пед. наук Липової Л.А. – К.: ВВП „Компас”, 2007. - С. 5.
6. Концепція профільного навчання в старшій школі / Освіта України. – 2003. – № 42-43. – С. 8 – 9.
7. Трайнев В.А. Информационные коммуникационные педагогические технологии (обобщения и рекомендации): Учебное пособие / Трайнев В.А., Трайнев И.В. – 2-е изд. – М.: Издательско-торговая корпорация “Дашков и К”, 2006. – 280 с.
8. Слєпкань З.І. Психолого-педагогічні та методичні основи розвивального навчання математики. – Тернопіль: підручники і посібники, 2004. – 240 с.

Анотація. Розглянуто організаційно-педагогічні засади навчальної діяльності за умов використання інформаційних технологій. Обґрунтовано використання інформаційних технологій у рамках профільного навчання. Досліджено моделі профільного навчання викладання української мови та літератури. Розроблено програмний продукт, орієнтований на самостійну роботу учнів.

Ключові слова: індивідуалізація навчання, комп'ютерно-орієнтованої система навчання, використання Інтернет-технологій, профільне філологічне навчання школярів, організаційно-педагогічні засади навчальної діяльності.

Аннотація. Рассмотрены организационно-педагогические основы учебной деятельности при использовании информационных технологий. Обосновано использование информационных технологий в рамках профильного обучения. Исследованы модели профильного обучения преподавания украинского языка и литературы. Разработан программный продукт, ориентированный на самостоятельную работу учащихся.

Ключевые слова: индивидуализация обучения, компьютерно-ориентированная система обучения, использование Интернет-технологий, профильное филологическое обучение школьников, организационно педагогические основы учебной деятельности.

Summary. Considered organizational and pedagogical principles of learning activities using an information technology. The application of information technology within the specialized training. The model profile education teaching Ukrainian language and literature. Developed software that focuses on independent work of students.

Keywords: Individualization of studying, computer-oriented education system, using of Internet-technologies, professional learn schoolchildren, organizational and pedagogical principles of learning activities.